Riksdagens protokoll 1991/92:60

Måndagen den 10 februari

Kl. 12.00 – 12.36

1 § Utökning av antalet suppleanter i utrikesutskottet

Valberedningen hade enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag tillstyrkt att antalet suppleanter i utrikesutskottet skulle utökas från 20 till 21.

Kammaren biföll denna framställning.

2 § Val av suppleant i utrikesutskottet

Företogs val av en suppleant till utrikesutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppelant i utrikesutskottet
Alwa Wennerlund (kds)

3 § Ledighet

Talmannen meddelade att Ulrica Messing (s) ansökt om föräldraledighet under tiden den 19 februari – den 30 april.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att Raimo Pärssinen (s) skulle tjänstgöra som ersättare för Ulrica Messing.

4 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 februari.

1 *Riksdagens protokoll 1991/92. Nr 60*

5 § Svar på interpellation 1991/92:82 om försurningen

Anf. 1 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Rolf L Nilson har ställt fyra frågor angående försurningen.

Den första frågan gäller om jag nu kan meddela att en Öresundsbro för vägtrafik inte kan komma i fråga bl.a. på grund av den allt allvarligare försurningssituationen. Den andra frågan gäller vilka extraordinära åtgärder och krav regeringen kommer att vidta och ställa för att förmå våra grannländer att minska sina försurande utsläpp. Den tredje frågan gäller vilka åtgärder regeringen avser vidta för att fastställda mål beträffande reduceringen av kväveoxidutsläppen skall nås. Rolf L Nilsons fjärde fråga gäller vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att minska försurningsskadorna tills utsläppen har reducerats till en nivå som naturen tål.

När det gäller den första frågan om en fast förbindelse över Öresund har regeringen i regeringsförklaringen konstaterat att riksdagen har godkänt avtalet med Danmark om byggandet av en sådan förbindelse. Efter godkännande i det danska folketinget är nu detta ett folkrättsligt bindande internationellt avtal. Det framhålls i regeringsförklaringen att det konkreta förslaget till utformning av förbindelsen kommer att bli föremål för en miljöprövning enligt naturresurslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen.

Miljöprövningen skall bl.a. gälla en fast förbindelses regionala påverkan samt effekter på Öresund och Östersjöns miljö. Det är viktigt att framhålla att regeringens prövning kommer att starta först när en ansökan kommit in från projektets huvudmän. En sådan ansökan skall enligt naturresurslagen innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. När ansökan har inkommit till regeringen kommer den att sändas på en bred remiss till bl.a. regionala och lokala intressenter.

När det gäller den andra frågan om våra grannländers utsläpp av försurande ämnen vill jag inledningsvis erinra om att gränsöverskridande luftföroreningar som svaveldioxid och kväveoxid regleras internationellt inom FN-konventionen för långväga gränsöverskridande luftföroreningar, LRTAP. Regeringen verkar inom ramen för konventionsarbetet för att ett skärpt internationellt avtal om begränsningar av svaveldioxidutsläppen skall undertecknas senast år 1993. Sverige driver att det nya avtalet skall baseras på ett fastställande av de minskningar av utsläpp som behövs för att inte överskrida de kritiska belastningsgränser naturen sätter.

Övriga åtgärder som är aktuella är ett intensifierat samarbete med Öst- och Centraleuropa. Ett öppet och demokratiskt samhälle skapar förutsättningar för en effektiv resurshushållning och ett framgångsrikt miljöarbete. På grund av behovet av åtgärder i Öst- och Centraleuropa för att minska nedfallet av försurande ämnen i Sverige kommer regeringen att aktivt stödja miljöåtgärder i dessa länder. Speciellt gäller detta effektivare energisystem.

Inom ramen för ett EG-medlemskap skulle Sverige få visst inflytande på EG:s miljöpolitik samt kunna påverka EG:s uppträdande i internationella sammanhang.

Förutom arbetet inom ramen för LRTAP, FN-konventionen för långväga gränsöverskridande luftföroreningar, arbetar Sverige aktivt för ett undertecknande av en bindande internationell överenskommelse om begränsning

av klimatgaser, inom ramen för en klimatkonvention vid Rio-konferensen om miljö och utveckling i juni i år. En klimatkonvention kan komma att påskynda både utvecklingen av energisnålare teknik och utvecklingen av miljömässigt bättre alternativ till fossila bränslen.

När det gäller den tredje frågan om kväveoxidmålet vill jag påminna om att kväveoxidutsläppen växte snabbt i Sverige under 1950- och 1960-talen, medan de under 1980-talet i stort sett har varit konstanta. Utsläppen från energianläggningar har under 1980-talet minskat med ungefär en tredjedel, medan utsläppen från trafiken har ökat. Hittills genomförda och beslutade åtgärder inom framför allt energiproduktions- och trafiksektorn har uppskattats leda till en minskning av kväveoxidutsläppen med 30 % mellan 1980 och 1998. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen rörande kväveoxidutsläppen bl.a. genom en förbättrad miljörapportering, för att säkerställa att de fastställda målen nås.

När det gäller den fjärde och sista frågan om försurningsskador vill jag framhålla att det årligen sprids ca 200 000 ton kalk i sjöar och vattendrag för att motverka effekterna av försurningen. En treårig försöksverksamhet pågår för närvarande med kalkning och vitaliseringsgödsling av skogsmark, då även marken är påverkad av försurningen.

Kalkningsverksamhet har pågått sedan 1970-talet i Sverige och har hela tiden utökats. Anslagen för kalkning har ökat från ca 10 milj.kr. per år till 177 milj.kr. budgetåret 1991/92.

Den intensivaste kalkningen har bedrivits i södra och sydvästra Sverige, men på senare år har kalkningsverksamheten vuxit kraftigt även i Norrland. Genom kalkning återställs sjöarna kemiskt och halterna av aluminium och andra giftiga metaller sjunker.

När det gäller kalkningens biologiska effekter visar studier på att arterna efter hand stabiliseras till vad vi finner i opåverkade vatten. Enligt en nyligen gjord uppskattning har vi kalkningen att tacka för ca 40 % av dagens totala produktion av vild lax i Sverige. En fjärdedel av den totala sträckningen av vattendragen skulle utan kalkning ha varit allvarligt försurningsskadad i dag.

Kalkning kan dock aldrig helt återskapa en naturlig ekologisk balans. En kraftig begränsning av nedfallet av försurande ämnen är nödvändig för naturligt fungerande ekosystem i Sveriges vatten.

Anf. 2 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret. Jag är dock inte nöjd med det. Jag tycker att det var ett oengagerat och allmänt svar, där det saknas konkreta åtgärder för att vända den utveckling som vi har sett under många år.

Det problem som jag tar upp i interpellationen är inte nytt. Det är väl debatterat och väl känt. Det har funnits förhoppningar att utvecklingen skulle vända, att vi skulle kunna se någon form av förbättring när det gäller surhetsgraden i våra sjöar eller i marken. Tvärtom visar nu alla rapporter som kommer på motsatsen. De visar att skadorna är värre än man har befarat, att försurningen går längre och omfattar större markområden och flera sjöar än vad man har trott tidigare. Framför allt går den djupare ner i marklagret. Så sent som i slutet av förra veckan refererades i dagstidningarna en rapport

från växtekologer vid Lunds universitet, där det faktum att surheten har ökat på nivåer flera meter längre ner i marken tas upp. Det gäller framför allt i de sydsvenska skogsområdena.

Eftersom vi känner till de flesta av källorna vore det på sin plats att Olof Johansson redovisade någon form av konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemen. Det sägs att det skall ske en 30-procentig minskning av kväveoxidutsläppen under perioden 1980–1998. Det är räknat på en tjugoårsperiod, varav tio år redan har gått. Under de första tio åren av tjugoårsperioden har ingenting skett när det gäller de totala utsläppen. Utsläppen från större anläggningar, främst energianläggningar, har minskat. Den förbättringen har i stället ätits upp av ökade utsläpp från trafiken. Det är i det perspektivet vi tar upp Öresundsbron som ett hot, inte bara mot Östersjön som ett biologiskt system och mot vattenbalansen och växtlivet i Östersjön, utan också som ett hot mot den svenska skogen och de svenska insjöarna.

Jag vill fråga Olof Johansson: Är det möjligt att en miljöprövning av Öresundsbron kan leda till att vägbroprojektet stoppas? Har Olof Johansson några andra förslag vad gäller främst begränsning av trafikens skadliga inflytande, av det ökade bidraget från vägtrafik till försurningen?

Det är i och för sig rätt att demokratiseringen i Öst- och Centraleuropa skapar nya möjligheter för förnuftiga, miljöriktiga beslut. Men detta är ingenting som kommer med naturnödvändighet. Det finns ett våldsamt välståndsgap till resten av Europa som man är angelägen att minska. Det innebär också att det finns ett stort sug efter ökad bilism, privatbilism. Det finns ett behov av ökade transporter, med den därpå följande risken för ökade kväveoxidutsläpp och ökad försurning.

Jag skulle vilja veta vilka konkreta förslag regeringen och miljöministern har när det gäller att bidra från svensk sida till en minskning av utsläppen från våra grannländer och i vilket tidsperspektiv man kan tänka sig att sådana åtgärder kan verka

När det sedan gäller kalkning är det riktigt att den inte återställer de biologiska systemen helt och hållet. Det är inte fullt utforskat vad en verkligt massiv kalkning medför. Därför hanterar man detta med försiktighet. Det behövs därför ökad forskning på området, men mer kalkning än vad som sker behövs också som akut återställande åtgärd. Är miljöministern beredd att medverka till att ytterligare sådan kalkning sker? Vi har ont om tid. Skadorna ökar och det upptäcks ständigt nya skador. Det krävs åtgärder för att komma till rätta med detta och vända utvecklingen.

Anf. 3 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Även om jag läste upp ett formellt interpellationssvar kan jag försäkra Rolf L Nilson att det inte är någon brist på engagemang i de här frågorna. Jag anser att det hot som försurningen utgör är ett av de allvarligaste som vi har att brottas med. Problemet är att vi har en betydande miljöskuld, dvs. vi har försummelser i det förflutna som inte låter sig påverkas på kort sikt. Vi vet båda att utgångsläget är sådant.

Många av de åtgärder som krävs är dessutom av systemkaraktär, dvs. de tar lång tid att förverkliga. Jag skall bara nämna några exempel som jag också tror att vi är helt överens om. Om vi i Sverige i ökad utsträckning satsar

på kollektivtrafik och järnvägsutbyggnad, vilket vi har segdragit alltför länge, är det klart att detta också påverkar trafikstrukturen. Det gäller inte minst den tunga trafiken och möjligheten till godstransport på järnväg etc. Att göra Sverige mer effektivt ur transportsynpunkt när det gäller kollektiva transporter är en av regeringens viktiga huvudlinjer. Men det är klart att det inte låter sig göras omedelbart. Effekterna kommer långsiktigt.

En annan sådan fråga gäller ju förändringen av energisystemet. Jag tillhör dem som ansåg att vi i Sverige befann oss i en betydande kris när det gäller energipolitiken över huvud taget under 1990 på grund av att det hade tagit så lång tid att få klara politiska signaler efter folkomröstningen 1980. Vi förlorade nästan ett helt decennium. Därför var energiöverenskommelsen viktig, även om vi, från vår utgångspunkt, tycker att den kunde ha varit ännu bättre, men den gav en viktig politisk signal. Den gav en politisk signal för användning av biobränsle och det är, det vet vi båda, ett av de säkraste sätten att undvika negativa effekter på klimatet när det gäller koldioxidutsläppen och försurningsskador i naturen i övrigt. Regeringen har på det området aviserat en proposition som följer upp energiöverenskommelsen i den delen.

Sedan ytterligare några svar på de konkreta frågor som Rolf L Nilson ställde.

Öresundsbron är ju en del i den här långsiktiga strukturförändringen. Jag skall inte gå in på den partipolitiska debatten, men det är ett faktum att Sveriges riksdag före valet med majoritet, inget av våra partier deltog i den majoriteten, har beslutat att en Öresundsbro skall byggas. Men den skall föregås av en miljöprövning. Den miljöprövningen har ännu inte ägt rum. Det var därför regeringsförklaringen särskilt behandlade den här frågan. Där togs två aspekter upp konkret.

Den ena var effekterna på Östersjöns vatten och genomströmningen i Öresund. Sedan var det de regionala effekterna som jag också nämner i interpellationssvaret. Problemet är naturligtvis att vi inte har haft den här miljöprövningen och miljökonsekvensbeskrivningen i ett tidigare och förberedande skede. Det har jag kritiserat tidigare, och jag anser fortfarande det.

Nu har vi att vänta på ansökan med miljökonsekvensbeskrivningen. Därefter sker prövning. Om jag inte minns fel har vi haft en debatt om detta tidigare. Jag är angelägen om att betona att miljödepartementet i den här frågan i stort sett fungerar som en domstol. Vi kan lägga förutsättningarna till rätta för den här prövningen. Det sker genom statsrådet Thurdins försorg genom kontakter med Danmark i första hand och i andra hand också med andra länder runt Östersjön som har ett legitimt intresse att lägga fram sina synpunkter på hur en Öresundsförbindelse kan komma att se ut och vilka konsekvenser den kan få.

Svaret på den första frågan som Rolf L Nilson ställde, om det är möjligt att vägbron stoppas, ligger egentligen i regeringsförklaringen. Om miljöprövningen skall ha någon betydelse är det naturligtvis möjligt. Men det som är avgörande är fakta i målet. De borde ha kommit fram före det här beslutet i Sveriges riksdag. Men de har inte gjort det. Vi avvaktar alltså på den punkten.

Jag har personligen haft samtal med EG-företrädare, och inte vilka som

helst, och de är också intresserade av att hålla sig informerade. Det vet vi också av deras brevväxling med den danska regeringen.

När det gäller åtgärder mot bilismen vill jag bara nämna två åtgärder som regeringen redan vidtagit och som är två viktiga markeringar. Den ena är borttagandet av punktbeskattningen när det gäller etanol. Detta är naturligtvis också en markering av bioenergins värde. Den skall värderas miljömässigt. Den andra är miljöklassningen av bilar. Den togs som principbeslut i juni förra året och är numera verkställd, trots protester från en del håll. Jag återkommer till övriga frågor i nästa inlägg.

Anf. 4 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Anledningen till att jag ställer frågan om miljöprövningen av Öresundsbron på det sätt som jag gör är att det förekommit olika uppgifter från företrädare för regeringen. Olof Johansson har, när jag hört och läst honom, uttryckt samma uppfattning som han gjorde i dag, nämligen att om det skall vara någon mening med en miljöprövning skall den givetvis kunna leda till att hela projektet stoppas.

Statsministern har däremot i uttalanden sagt att en miljöprövning på sin höjd kan leda till att man gör justeringar i läge. Man kan t.ex ändra läge eller utformning på förbindelsen. Då har jag inte tolkat statsministern så att han med ändrad utformning menar att man bygger en tunnel i stället för en bro, utan det är alltså själva bron man diskuterar.

Det gör ju att det finns anledning att fråga sig om regeringen har en gemensam politik i den här frågan och om man har en gemensam uppfattning om vad en miljöprövning kan leda fram till. Om man inte skulle ha det, vem är det då som bestämmer i slutändan?

Sedan har regeringen berömt sig över att ha gjort rivstarter på många områden. Det har gällt beskattning, och det har gällt det näringspolitiska området. Vi är många miljövänner, enskilda och organisationer, som gärna ser en rivstart på miljöpolitikens område. Vi ser gärna konkreta förslag till det som Olof Johansson kallade för åtgärder av systemkaraktär. Jag är överens med honom om att det behövs åtgärder av systemkaraktär. Jag tror att trovärdigheten i energipolitiken skulle öka betydligt om man kunde göra en eller några sådana systemförändringar som visade, eftersom miljövänner och allmänhet är kunniga på det här området, att man har tagit betydande steg i rätt riktning. Då vet man att resultaten kommer inte med en gång, men det har vidtagits konkreta åtgärder.

Jag har också noterat den kritik som Olof Johansson har riktat mot förslaget till konkurrensneutral energibeskattning. Jag tycker att det är bra att det har gjorts tydliga markeringar mot försöken att försvåra övergången till förnyelsebara och miljövänliga energislag för att i stället öka industrins konkurrenskraft.

Konkreta förslag av systemkaraktär skulle vara välkomna, Olof Johansson.

Anf. 5 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! När det gäller miljöprövningen utgår jag bara från den faktiska situationen, utan att göra någon "förhandsprövning" eller värdering.

Miljöprövningen innehåller inte enligt de lagar som är uppräknade i mitt interpellationssvar någon uttalad restriktion som förhindrar olika alternativ, dvs. inte heller ett nej. Det är den legala grunden för mitt svar.

Dessutom kan man tillägga att inte heller regeringsförklaringen innehåller någon sådan restriktion. Det är mitt svar på den första frågan.

När det gäller systemförändringar vill jag göra en litet längre exkurs. Det är viktigt att man är medveten om vad det här kräver. Miljö- och naturresursdepartementet är ju ett departement som skall fungera över alla sektorer där en helhetssyn krävs. Men detta förutsätter naturligtvis en aktiv medverkan från samhällssektorer som verkligen är sektorsavgränsade.

Det gäller beträffande kommunikationerna, som jag har nämnt, och där ligger bl.a. järnvägsutbyggnaden. Det gäller också beträffande energisystemet, som ligger under näringsdepartementet. Ni kan därför här i riksdagen ibland möta en och annan skillnad i betoning, eftersom vi har olika roller i de skilda departementen. Det är viktigt att veta att miljö- och naturresursdepartementets roll är att vara pådrivande och kravställande i förhållande till sektorsdepartementen.

Jag har också försökt tala om att ur denna synpunkt, dvs. ur miljökravens synpunkt, är miljödepartementet att jämställa med finansdepartementet, och så måste det vara. Denna pedagogiska vinkling är viktig att utveckla, eftersom detta också är en del av det tänkande som utvecklades i den miljöproposition som antogs av riksdagen under den förra valperioden. Det här måste också fullföljas i regeringsarbetet; annars har det ingen effekt.

Men detta innebär inte att miljödepartementet skall sitta med alla styrspakarna i sin hand, utan det skall regeringen i sin helhet och miljödepartementet i förhållande till sektorsdepartementen ha, på det sätt som jag har beskrivit.

Härav framgår också att det ibland kan vara en ganska jobbig beslutsprocess, och där är det viktigt att man är konsekvent. Men på den här punkten har det ju markerats från regeringen, genom de åtgärder som jag nämnde i mitt förra inlägg, att saker och ting i varje fall är på väg åt rätt håll när det gäller miljöanpassad beskattning och miljöklassning av bilar. Ställningstagandena på dessa områden är naturligtvis inte omfattade av alla, utan detta har varit konfliktfyllda områden.

När det gäller miljöklassning av bilar har det ju också förekommit synpunkter från EG. Jag tänker besöka EG-kommissionen under februari månad, och då avser jag att på denna punkt ta upp en öppen debatt och klargöra vårt ställningstagande. Jag har i det avseendet bästa möjliga grund att stå på från regeringsförklaringen, nämligen att högsta möjliga ambitionsnivå skall tillämpas. Jag behöver alltså inte på något sätt anpassa mig i det sammanhanget.

Begreppet grannländerna är ju stort och vitt. Jag var förra veckan i Nairobi och träffade många av mina kolleger. Det viktiga var då naturligtvis förberedelserna för Rio-konferensen. Jag vill betona att Sverige har ett särskilt ansvar för att vi skall få konkreta resultat i det sammanhanget. Det kommer inte att vara enkelt. Maurice Strong uttalade sig då om utsikterna för UNCED-konferensen. Han hade dessutom veckan före varit på besök i Sverige, och vi hade därvid haft överläggningar med honom. Han sade att de rika

länderna aldrig har känt sig så fattiga som nu och att det påverkar möjligheterna att stå för de additionella resurser som kommer att behövas för att u-länderna skall kunna göra det som krävs av dem.

Jag har träffat flera u-landsrepresentanter under min resa, och jag kan säga att i varje fall en majoritet av dem inte accepterar något annat än en likvärdig behandling. Det betyder väl bl.a. att de inte låter sig tvingas till något, om de sedan inte får vara med och påverka hur saker och ting skall göras.

I fråga om Östersjön, som ju ligger oss närmare, har regeringen med uppdelningen av anslagen till bistånd och Östersjösamarbete klargjort att vi är beredda att gå vidare och satsa på bådadera.

Anf. 6 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Jag tycker att regeringen på ett extremt och ganska ensidigt sätt har betonat tillväxt, utan att relatera denna till ekologiska förhållanden. Man har betonat ekonomiska frågor i mycket traditionell betydelse, även om miljöfrågorna – jag är medveten om det – finns med som en fjärde punkt i regeringsdeklarationen. Jag tror att det allmänna intryck som regeringen har velat ge är handlingskraft på det ekonomiska området.

Jag tolkar det också så att regeringen medvetet har skjutit miljöfrågorna, de ekologiska frågorna, i bakgrunden. Det är oroväckande. Det innebär ju att de grundläggande överlevnadsfrågorna har kommit i ett sämre läge än under den förra regeringen. Det fanns anledning att kritisera den mycket starkt. Jag menar att det för miljöministern är en mycket angelägen uppgift att göra sådana markeringar att det uppstår någon sorts trovärdighet i miljöpolitiken, markeringar av att de frågorna inte har blivit andrahands- eller tredjehandsfrågor, som det verkar nu.

Syftet med kväveoxidmålet är ju att uppnå en 30-procentig minskning under de tio år som nu är kvar. Är det miljöministerns uppfattning att de åtgärder som redan är vidtagna, t.ex. miljöklassning av dieselfordon, införande av allt fler katalyserade personbilar och av katalysatorer på allt fler områden, är tillräckliga för att den 30-procentiga minskningen skall kunna genomföras under den korta tid som en tioårsperiod är?

Det är vidare svårt att säga var EG:s miljöpolitik egentligen hamnar. Det är alldeles uppenbart att man är medveten om att åtgärder behöver vidtas, men historiskt sett vet vi att man också har träffat beslut som inte lett till konkreta åtgärder. Jag skulle gärna se ett kraftfullt och framgångsrikt agerande från Olof Johansson i samtalen med EG-ministrar och EG-experter.

Jag vill än en gång tacka för svaren.

Anf. 7 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Enligt regeringsförklaringen och enligt regeringens samlade uttalanden är miljön ett av fyra prioriterade områden. Det som har gjort att ekonomi och skatter fått en framskjuten roll under regeringens första fyra månader är det självklara utgångsläget, nämligen obalanserna i svensk ekonomi. Jag trodde att detta stod alldeles klart för kammarens ledamöter. Det har gällt att försöka få kontroll över situationen, så att vi t.ex. inte ständigt

drabbas av återkommande räntechocker. Det har ändå inträffat en sådan under perioden. Det är ingenting annat som ligger bakom detta.

Att skjuta fram de ekonomiska frågorna har varit naturligt också för mig, men – och det är ett viktigt men – det nya är att vi nu gemensamt betonar det nära sambandet mellan ekologi och ekonomi genom den gröna bilaga som finns i finansplanen. Observera att det sker i finansplanen, inte som någon restpost vid sidan om, utan där och ingen annanstans. Det innebär en förpliktelse att knyta samman ekologi och ekonomi, och den förpliktelsen skall regeringen leva upp till.

Sedan kan man naturligtvis säga att en hel del av de principer som redovisas i denna bilaga är gamla och kända sedan förut, men det viktiga är deras tillämpning och förverkligande, och därvidlag återstår som bekant en hel del. Det är det som vi arbetar med.

Vad gäller kväveoxidutsläppen finns det ju myndigheter, t.ex. naturvårdsverket, som bedömer att det inte är möjligt att klara det uppsatta målet, med de medel som är föreslagna. Vi har anledning att mycket nära följa detta, som jag säger i interpellationssvaret, och med detta menar jag, att om man märker att de vidtagna åtgärderna inte fungerar, måste man skärpa dessa. Alternativt får man erkänna att man inte klarar målet, och den vägen vill inte jag gå. Jag har sagt i en intervju att man måste försöka skapa samstämmighet mellan mål och medel – annars är man inte trovärdig.

När det gäller EG vill jag säga att som en del i vårt arbete anordnas i miljöberedningens regi en öppen hearing – den 21 februari tror jag det är – kring EES-avtalet och EG-frågorna, med en stor krets av inbjudna.

Låt mig också säga att det gäller att i EG-sammanhang vara klar över att det är olika instanser som agerar där och att det också i den samlingen finns länder med litet olika ambitionsnivå. Det är inte alltid en helhet och en enhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades de under allmänna motionstiden avlämnade motionerna enligt följande.

Motionerna hänvisades till de utskott, som utskottsbeteckningen i motionsnumret anger utom i de fall där motioner har fördelats mellan flera utskott.

I sistnämnda fall remitterades motionerna i enlighet med de noteringar, som gjorts i den till snabbprotokollet för torsdagen den 6 februari fogade motionsförteckningen.

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 7 februari

1991/92:100 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Bo Lundgren om tullens narkotikakontroll vid en EG-anslutning:

Om några år är Sverige förhoppningsvis fullvärdig medlem i EG, vilket innebär en stor utmaning men också stora förväntningar och positiva förutsättningar för hela nationen. Dock finns det frågetecken som borde rätas ut och ett sådant är tullens möjlighet till effektiv kontroll avseende narkotikasmuggling till Sverige.

I dag kan en tulltjänsteman vid en gränsstation kontrollera och visitera alla till landet ankommande resenärer utan att misstanke om smuggling föreligger. Enligt uppgift blir inte förhållandet detsamma efter en svensk EG-anslutning.

EG:s regler innebär att det krävs grundad misstanke mot en resande till Sverige från ett EG-land för att tulltjänstemannen skall kunna kontrollera och visitera i syfte att avslöja narkotikasmuggling. Spontant uppfattas detta som att ett EG-medlemskap innebär försämring avseende möjligheten att försöka stoppa narkotikamissbruket. Att försöka hindra narkotikamissbruket och allt elände detta för med sig först efter det att narkotikan kommit in i landet och där spridits ut, är förutom att slösa med resurser också att underlätta den verksamhet hänsynslösa knarkprofitörer sysslar med.

Med anledning av det anförda vill jag fråga:

Hur avser statsrådet säkra möjligheterna att efter ett svenskt EG-medlemskap effektivt ingripa mot smuggling av narkotika till Sverige?

1991/92:101 av *Britta Bjelle* (fp) till statsrådet Bo Lundgren om kollektiva hemförsäkringar:

Den förra regeringens nära samröre med LO utgjorde grunden till att de kollektiva hemförsäkringarna utvecklades. Kollektiva hemförsäkringar i den form de har i dag medför många negativa effekter. De strider mot skälighetsprincipen i försäkringsrörelselagen och de avviker i sin anda från marknadsföringslagen och konsumentlagstiftningen. Dessutom medför kollektiva hemförsäkringar att mängder av människor är dubbelförsäkrade.

Ca 800 000 LO-medlemmar omfattas i dag av kollektiva hemförsäkringar och marknaden fortsätter att växa. För Folksam är en betydande del, förmodligen mycket mer än hälften, av deras bestånd av hemförsäkringar kollektiva.

Skälighetsprincipen infördes såvitt gäller sakförsäkring 1950 i försäkringsrörelselagen. Enligt denna skall premiesättningen vara skäligt avvägd med hänsyn till den risk försäkringen är avsedd att täcka, nödvändiga driftskostnader m.m.

Vid individuell sakförsäkring tillämpas en relativt långt driven premiedif-

ferentiering. När det gäller Folksams kollektiva hemförsäkring föreligger en ytterst begränsad avgiftsskillnad mellan storstad och landsbygd och ingen avgiftsskillnad mellan stora och små hushåll eller mellan den som har ett bohag av högt värde och den vilkens bohag har ett ringa värde. Hemförskringspremien för individuell försäkring har en spännvidd som varierar i intervallet 1:6 medan spännvidden totalt i den kollektiva hemförsäkringen är 1:1,5. Med en sådan utveckling kan man knappast påstå att olika riskgrupper i rimlig omfattning bär sina kostnader.

Marknadsföringslagen omfattar förbud mot negativa avtalsbindningar, vilket innebär att näringsidkare inte får använda denna metod vid försäljning av varor eller tjänster till konsumenter. Försäkringsbolaget Folksam i förening med LO använder sig av en försäljningsmetod med reservationsrätt som i sin anda strider mot marknadsföringslagen. Konsumenterna måste alltså i dessa fall tacka nej eller reservera sig mot ett erbjudande; annars påförs de en kollektiv hemförsäkring.

Det strider mot hela idén i den svenska konsumentlagstiftningen att en konsument dels inte ges tydlig information om hur mycket han betalar för en tjänst, dels inte får full återbetalning av kostnaden om han väljer att avstå från erbjudandet.

Intressegemenskapen mellan Folksam och LO kan medföra att medlemmarna i praktiskt taget samtliga LO-förbund i framtiden kommer att bli anslutna till Folksams kollektiva hemförsäkring. Detta förhållande skulle ge Folksam något av en monopolställning inom den stora del av hemförsäkringssektorn som utgörs av LO-medlemmar.

Kollektiva hemförsäkringar medför också att hushåll blir dubbelförsäkrade. I dag lär det finnas uppemot 300 000 fackliga medlemmar som är dubbelförsäkrade. I de fall flera medlemmar i ett hushåll genom sina anställningar omfattas av kollektiv hemförsäkring med reservationsrätt finns stor risk för att dubbelförsäkring uppstår.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga statsrådet Bo Lundgren:

1. Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att såväl individuellt som kollektivt tecknade hemförsäkringar på lika villkor skall omfattas av skälighetsprincipen?
2. Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att såväl marknadsföringslagen som konsumentförsäkringslagen skall gälla också för kollektivt tecknade försäkringar?
3. Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att förhindra att dubbelförsäkring uppstår?

8 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 6 februari

1991/92:367 av *Birgitta Dahl* (s) till statsrådet Bo Könberg om förslaget om två karensdagar:

Kritiken mot regeringens förslag att införa två karensdagar har varit hård, massiv och rättvis. Karensdagar slår hårt mot svaga och utsatta grupper, som människor med sjukdomar, allergier och handikapp, kvinnor och lågavlönade. Regeringens beräkningsunderlag och beredning av frågan har utsatts för kritik av såväl myndigheter som fackliga organisationer, handikapprörelsen och andra berörda. Nu säger även Svenska arbetsgivareföreningen nej till karensdagar.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Bo Könberg:

Är regeringen beredd att dra tillbaka förslaget om två karensdagar?

1991/92:368 av *Ulf Melin* (m) till jordbruksministern om skogsteknikerutbildningen:

I budgetpropositionen bil. 6 åläggs SLU en besparing på 30 milj.kr. för budgetåret 1992/93. Jordbruksministern anför bl.a. att "ett exempel på område för besparingar kan vara den skogliga utbildningen som bör anpassas till marknadens krav".

SLU:s styrelse har den 3 februari 1992 fattat ett principbeslut, vilket innebär att skogsteknikerutbildningen i Värnamo läggs ner den 1 juli 1994. Därigenom koncentreras all utbildning till mellersta och norra Sverige.

Götaland har 20 % av Sveriges skogsmark, mer än 30 % av tillväxten och över 40 % av skogsbruksvärdet, och 40 % av de skogliga arbetstillfällena finns i Götaland:

Vilka åtgärder avser jordbruksministern att vidta för att tillgodose skogsnäringens behov av skogstekniker i södra Sverige?

1991/92:369 av *Carl Fredrik Graf* (m) till kommunikationsministern om vägavgifter:

I olika omgångar har det diskuterats att finansiera en utbyggnad av E 6 i södra Halland med vägavgifter. I nuläget råder det dock osäkerhet kring var regeringen står när det gäller vägavgifter från trafikanterna.

I budgetpropositionen anges att investeringar i trafikens infrastruktur kan finansieras bl.a. med vägavgifter.

När avser kommunikationsministern ta ställning i frågan om huruvida vägavgifter är ett lämpligt sätt att finansiera nya vägar?

1991/92:370 av *Lena Öhrsvik* (s) till utbildningsministern om översyn av studiemedelssystemet:

Den 5 november 1991 svarade utbildningsministern på en fråga av mig beträffande översyn av studiemedelssystemet. Det framkom då att han tänkte sig en översyn av hela studiefinansieringen bl.a. med utgångspunkt i Finvuxutredningens förslag. Efter tre månader finns fortfarande inga direktiv trots utbildningsministerns löften om att översynen skulle vara klar före halvårsskiftet i år.

Jag vill därför ställa följande fråga till utbildningsministern:

När kan direktiven för översyn av studiefinansieringssystemet föreligga?

1991/92:371 av *Ulla Orring* (fp) till kommunikationsministern om telekommunikationerna:

Bra telekommunikationer är en av förutsättningarna för att kunna lägga ut jobb inom tjänstesektorn i glesbygden. Men efter socialdemokraternas och Ny Demokratis gemensamma agerande i riksdagen, som ledde till att televerkets planerade taxehöjning skjuts upp, förhindras denna utveckling. Resultatet blir nu i stället att televerket måste skära ned nödvändiga investeringar i hela landet med 2 miljarder kronor. 1 300 personer kommer dessutom att sägas upp över hela landet utöver de 2 600 som sedan tidigare blivit övertaliga.

Televerket i Region Nord drabbas särskilt hårt när planerade investeringar skjuts på framtiden. Bl.a. måste installering av AXE-stationer senareläggas. Detta medför klart negativa konsekvenser för såväl kunder som för televerket.

Med anledning av det ovan anförda vill jag ställa följande fråga:

Ämnar statsrådet vidta några särskilda åtgärder för att lindra effekterna av riksdagsbeslutet och då särskilt för Region Nord?

den 7 februari

1991/92:372 av *Siw Persson* (fp) till jordbruksministern om djurskyddslagstiftningen:

I Svalövs kommun har kommunens djurskyddsinspektör under åtta år fått ingripa i djurhanteringen på en gård. Den 10 december 1991 ingrep djurskyddsinspektören. Då låg en ko död och andra kor var i så dåligt skick att de fick slaktas. Ett antal djur flyttades till en annan lantbrukare. Lantbrukarens stall var överbelastat, kossor fick gå kvar ute utan tillbörlig skötsel. Lantbrukaren klarade inte av djurhållningen, vilket fick katastrofala följder för djuren. Länsstyrelsen har nu beslutat att ägaren skall få tillbaka sina kor och undanröjer därmed miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut.

Med anledning av det ovan anförda vill jag fråga statsrådet:

Avser regeringen att se över lagstiftningen så att djur som utsätts för djurplågeri har en rimlig chans vid juridisk prövning?

1991/92:373 av *Håkan Holmberg* (fp) till statsrådet Bo Lundgren om hyresgästers rätt att slippa betala för kabel-TV:

När bostadsrättsföreningar beslutar sig för att dra in kabel-TV förekommer det ibland att medlemmar i föreningen tackar nej. I många fall – men inte alla – förekommer det då att även de medlemmar som tackat nej tvingas betala kabel-TV-avgift, vilket givetvis innebär att de medlemmar som vill ha kabel-TV vältrar över en del av kostnaden på dem som inte vill. För personer i små omständigheter, t.ex. många pensionärer, kan denna avgift bli betungande. Många uppfattar dessutom med rätta denna form av tvångsindrivning

som djupt personligt kränkande. I ett aktuellt fall i Uppsala hotas en pensionär, som aldrig haft TV, med rättegång eftersom hon anser sig sakna medel att betala denna extra och oönskade utgift.

Med anledning av det ovan anförda vill jag fråga statsrådet:

Vilka förslag är regeringen beredd att förelägga riksdagen i syfte att förhindra denna typ av majoritetsövergrepp mot enskilda medlemmar i en bostadsrättsförening?

1991/92:374 av *Jan-Olof Franzén* (m) till jordbruksministern om djurhållning och landskapsvård:

Ett öppet landskap kan behållas genom en fortsatt produktion av nötkött.

I Kronoberg finns för närvarande drygt 5 000 dikor (moderdjur för köttproduktion). Dessa djur håller under sommarhalvåret omkring 7 000 hektar ängs- och betesmark i gott skick.

Lönsamheten är i dag mycket låg, varför risken nu är stor att denna för det öppna kulturlandskapet så viktiga produktion drastiskt kan komma att minska.

Vilka åtgärder avser jordbruksministern vidta för att bibehålla nämnda djurproduktion och därmed det öppna landskapet?

1991/92:375 av *Lars Moquist* (nyd) till statsrådet Alf Svensson om bistånd i form av skuldlättnadsåtgärder:

Under tredje huvudtiteln C 3 "Andra biståndsprogram" i budgetpropositionen äskar regeringen 700 milj.kr. för stöd till ekonomiska reformer och skuldlättnadsåtgärder. Av budgetpropositionen framgår inte till vilka länder bistånd i form av skuldlättnadsåtgärder lämnas, inte heller till vilka länder utvecklingsländerna återbetalar ränta och amortering. Kanske utbetalar vi bistånd till t.ex. Moçambique som sedan snabbt transporterar pengarna vidare till t.ex. Italien.

Min fråga till statsrådet är:

Vet statsrådet vilka länder som kommer att bli föremål för skuldlättnadsåtgärder och vilka långivarländer som genom vårt bistånd kommer att få viss del av sina fordringar täckta?

1991/92:376 av *Bo G Jenevall* (nyd) till kommunikationsministern om flygplanet "Gul Kalle":

Det har kommit till vår kännedom att det museiflygplan av typ Mustang, som under beteckning SE-BKG flyger i svenskt luftrum, på mycket sannolika grunder är stulet från ett israeliskt flygmuseum, och försett med förfalskad identitet. Detta faktum har framförts till såväl luftfartsverket som utrikesdepartementet även av israeliska myndigheter vid ett flertal tillfällen. Att journalisten Tommie Björkman dessutom i samband med sina undersökningar har blivit förtalad, anklagad för förfalskning och utsatt för mutförsök gör saken ännu mer allvarlig.

Min fråga blir därför vad statsrådet avser att vidta för åtgärder för att bringa klarhet i ärendet särskilt med tanke på de internationella konsekvenser det kan få.

1991/92:377 av *Stefan Kihlberg* (nyd) till arbetsmarknadsministern om arbetslöshetsersättningen:

Enligt gällande regler för arbetslöshetsersättning erhåller en arbetstagare som är gift med en företagare och som bisyssla är behjälplig i det egna företaget, ingen som helst arbetslöshetsersättning trots att vederbörandes arbetslöshet är resultatet av friställning från en helt annan arbetsgivare, som saknar varje anknytning till familjens företag.

Exempelvis kan resultatet således bli att en sjuksköterska som haft en anställning som sjuksköterska med 80 % tjänstgöringstid och blivit friställd på grund av arbetsbrist, inte erhåller någon som helst ersättning från arbetslöshetskassan – trots att hon betalt sin avgift till denna under en lång följd av år – eftersom hon varit behjälplig med bokföring o.dyl. i familjens företag. Att hon sedan länge förvärvsarbetar som anställd sjuksköterska hos en helt annan arbetsgivare saknar betydelse. Kassan klassar henne obönhörligen som företagare.

Min fråga till statsrådet Börje Hörnlund:

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att anpassa den lagstiftning och de regler som reglerar ovanstående förhållanden så att de blir rimliga, rättvisa och i enlighet med den nuvarande regeringens rättskänsla?

9 § Kammaren åtskildes kl. 12.36.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Måndagen den 10 februari

1 § Utökning av antalet suppleanter i utrikesutskottet 1
2 § Val av suppleant i utrikesutskottet 1
3 § Ledighet 1
4 § Justering av protokoll 1
5 § Svar på interpellation 1991/92:82 om försurningen 2
Miljöminister Olof Johansson (c)
Rolf L Nilson (v)
6 § Hänvisning av ärenden till utskott 9
7 § Anmälan om interpellationer
1991/92:100 av Sten Andersson i Malmö (m) om tullens narkotikakontroll vid en EG-anslutning 10
1991/92:101 av Britta Bjelle (fp) om kollektiva hemförsäkringar 10
8 § Anmälan om frågor
1991/92:367 av Birgitta Dahl (s) om förslaget om två karensdagar 11
1991/92:368 av Ulf Melin (m) om skogsteknikerutbildningen. 12
1991/92:369 av Carl Fredrik Graf (m) om vägavgifter 12
1991/92:370 av Lena Öhrsvik (s) om översyn av studiemedelssystemet 12
1991/92:371 av Ulla Orring (fp) om telekommunikationerna. 13
1991/92:372 av Siw Persson (fp) om djurskyddslagstiftningen. 13
1991/92:373 av Håkan Holmberg (fp) om hyresgästers rätt att slippa betala för kabel-TV 13
1991/92:374 av Jan-Olof Franzén (m) om djurhållning och landskapsvård 14
1991/92:375 av Lars Moquist (nyd) om bistånd i form av skuldlättnadsåtgärder 14
1991/92:376 av Bo G Jenevall (nyd) om flygplanet "Gul Kalle" 14
1991/92:377 av Stefan Kihlberg (nyd) om arbetslöshetsersättningen 15

gotab 40920, Stockholm 1992